

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 18
Cena: Posamezna št. L. 15.-
Naročnina: Mesečna L. 65.-
Pošt. špek. rač. št. 9-18127

Leto II. - Štev. 6

Gorica - Trst, 6. februarja 1948

Izhaja vsak petek

POBRATIMIJA

»Soča«, glasilo demokratične fronte Slovencev v Italiji, je 24. januarja t.l. objavila uvodnik, v katerem pojasnjuje svoj program za bodočo državnozbornsko volitve. V njem naglašata slovenski tednik v imenu svoje stranke, da bo »šla na volitve s tisto skupino, ki najbolj odgovarja njenemu programu. Demokratična fronta se bori skupno z vsemi naprednimi silami nove Italije za obnovo dežele, za obrambo demokratičnih pridobitev republike Italije in za socialno zboljšanje v korist delovnega ljudstva... V Italiji so se danes dvignile vse kmetske in delavske množice in se v zdravem poletu združujejo v veliko skupino, ki bo šla skupno pod naslovom »Demokratična ljudska fronta dela, miru in svobode« na prihodnje volitve. Njihov program je v popolnem skladu z našim programom.

S preprostimi besedami povedano je »Demokratična fronta« sklenila, da bo pri bodočih volitvah šla z italijanskimi komunisti. Po trdila je, kar smo zapisali že ob njenem rojstvu, da »fronta« ni nikakarna narodna, slovenska politična ustanova, temveč zgolj in samo podružnica mednarodnega marksizma.

Po tej poti so hodili razni Regenti že pred prvo svetovno vojno, ko je marksistična socialna demokracija na Tržaškem in na Goriskem radi svoje narodne mladenosti in nezavednosti postala najtežja coka pri našem narodnem prerodu. Škoda, ki jo je trpela narodna misel, je bila tako huda in občutna, da se zadnja leta pred vojno rodil odpor med delavstvom samim in je bila zato ustanovljena slovenska narodna delavska organizacija za Primorsko. Kdor je takrat zajadral v vode mednarodne socialne demokracije v naših deželah, ta je bil v nezavednosti, da se narodni zgubi, utopi v laškem morju.

Ta narodno nezavedna, mahedrava socialna demokracija je po prvi svetovni vojni brez vseh pomislekov skoro v celoti krenila v komunizem in vso dobo med prvo in drugo svetovno vojno ni za naš narodni obstoj ganila niti z mezincem. Tovariša Srebrnič in Tuntar sta sicer vedrila v rimski zbornici, za zatiranega slovenskega človeka nista našla pa nikoli spodbudne besede. Borba med fašizmom in komunizmom je spravila nekaterega tako zvanega Slovenca-komunista v internacijo, na otoke, toda tovariši so bili v tistih letih stalno v ostrih sporih z narodno usmerjenimi interniranci in priporniki. Razni Dekleve, Jelinčiči in drugi bi znali o tem marsikaj povedati.

In sedaj po drugi svetovni vojni? Živimo v dobi velike pobratimije. Najprej se je komunizmu posrečilo, da se je po OF prikopal na oblast. Sedaj ko je narod spregledal in vidi, kako je bil varan, se skuša z UAIS in SIAU držati pri koritu. Vendar mi tudi to ne bo uspelo. Preveč je nesreč,

Deč Prešerna!

(Misli ob pesnikovi obletnici)

Med Slovenci je prišlo že v navado, da slavimo našega največjega pesnika. Gotovo ga tudi mnogi berejo, in uživajo lepoto njegove pesmi. Veliko bo tudi takih, kot je bil pokojni Ivan Cankar, ki je izjavil: »Prešerna ne morem brati, — ker ga znam na pamet.« Vendar Prešernov duh še ni prodril v zavest vseh Slovencev. Vzori, za katere je živel, se še danes niso uresničili.

Prešeren je bil eden prvih in največjih glasnikov svobode med Slovenci. Hrepenenje po osebnih in narodni svobodi mu je bilo vir najčistejših poezij. V svojih največjih umetninah, v »Sonetnem vencu« in v »Krstu pri Savici« proslavlja svobodo, ki je neprecenljiv zaklad. V njegovem času naš narod ni bil svoboden. Vezale so ga trde verige nemškega absolutizma, ki je dušil vsak politični in duhovni napredek. Kot pesnik je Prešeren to mračno ozračje bolj občutil kakor drugi ljudje in je tudi našel temu svojemu občutku primeren genijalen izraz. Hrepenenje po svobodi mu je narokovalo verze:

»Tja bomo našli pot, kjer nje
[sinovi
si prosti vol'jo vero in postavle«

Da, prosti volijo vero in postavle! Ali ni v teh štirih besedah jasno izražena tudi težnja današnjega človeštva, ki v marsikateri deželi še vedno ni prišlo do tega, da bi samo odločevalo o svoji veri in samo kovalo svoje zakone? Ali je n. pr. pri Slovencih po sto letih, kar je Prešeren umrl, že napočil tisti čas, ko si sami izbiramo vero in si dajemo postavle? Bojimo se, da ne. Vsiljujejo nam tujo kričečo rdečo vero, in pravico in zakone nam diktira majhna skupina ljudi po navodilih od drugod. Kaj bi bilo s Prešernom, če bi živel danes! Nemškemu in do mačemu pritisku se ni vdal; rajši je trpel. Ali bi upognil hrbet pod današnjim nasiljem? Takratna policija ga je zasledovala, ali bi ga današnja pustila pri miru? Pod Metternichom ni dobil odvetni-

»Ako bi bilo potrebno,
da se v neki deželi uvede
marksizem, bi bila to
strašna tiranija.«

Bakunin.

ki jih je komunizem prikladal nad nesrečno Primorsko, da bi jih človek pozabil in se dal znova zavesti v šarlatansko slovensko-italijansko pobratimljenje. Naj samo kratko navedemo par glavnih zlodejstev: V svojo OF je komunizem pobral vse slovenske fašiste v podeželju in jih postavil na udobne stolčke, na katerih mnogi še sedaj gospodarijo.

S svojo strankarsko politiko nas je zasovražil pri zapadnih zaveznikih in povzročil, da pri upravi dežele nismo bili tako upoštevanji, kakor bi zahtevala enako pravnost in smo vsled tega še vedno zapostavljeni.

Radi brezvestne komunistične mednarodne politike je bila Primorska razkosana in gospodarsko ohromljena. Nespametno poudarjanje italijansko-slovenskega bratstva skvarja ljudi in ustvarja slabice. Pred par dnevi sem stal

škega mesta in tudi danes odvetnike imenuje in odstavlja vlada. Močno se nam dozdeva, da bi se Prešeren, ki še pri uri ni nosil verižice, ker bi ga spominjala na okove duha, tudi danes ne uklonil in da bi se mu ne godilo bolje, kot se mu je. Takrat je pesmi vsaj lahko objavljali, danes bi najbrž ne dobil papirja zanje.

Na drugem mestu je spregovoril o razmerju med narodi:

»Po celi zemlji vsem ljudem
[mir bodil

Tako so peti angelcevi glasovi
v višavah pri Mesijasa prihodi.

Da smo očeta enega sinovi,
ljudje vsi bratje, bratje vsi

[narodi,
da ljubiti mor' mo se, prav'

[uk njegov].«

TISK V KOMUNISTIČNI SLUŽBI

Med resolucijami, ki so bile sprejete na kongresu komunističnih časnikarjev — Sovjetske Rusije in z njenim škornjem teptanih držav — te dni v Zagrebu, pravi peta tole:

»Stvar časti slehernega slovanskega novinarja ljudsko-demokratičnih dežel je, da aktivno prepreči podpiranje lažnega imperialističnega poročanja ter vojne propagande v tisk, radio, film, literaturo in umetnost naših dežel.«

Praktično naj prebivalci na tej »črni zemlji« sicer kolikor toliko svetle, ali vsaj svetlikajoče se zemeljske oble iz dneva v noč in iz noči v dan, neprestano, kot nezžit koruzni kruh otepajo pleve o »nezmotljivem« Stalinu in njegovih prerokih od Paukerjeve, Dimitrova, Broza Jožeta do madžarskih in poljskih sardistov, da ne prezremo velikega albanskega državnika Hodže; o srečnejšem jutrišnjem dnevu, o statistiki opravljenega dela in ur; o povorkah in napisih (kot da niso z istimi neslanost-

na dvorišču ljudske šole pri Sv. Ivanu v Trstu. Učiteljica slovenskega šolskega vrta je imela okrog sebe nekaj otrok, ki so se pripirjavljali na odhod. Z naglimi koraki prihiti proti šoli neka žena. Ko jo zagleda deklica iz gruče igrajočih se otrok, se obrne proti njej in ji veselo gre naproti. Mati jo objeme in stisne k sebi: »Angelo miol«, učiteljico pa pozdravi: »Zdravo!« Učiteljica hoče še nekaj naročiti deklici, katero je mati spustila iz objema. Deklica pa tega ne opazi in gre proti izhodu. Mati pa kliče za njo v italijanščini, naj počaka, ker hoče učiteljica še govoriti z njo. Deklica se res ustavi, mati sili še naprej v njo z italijanščino, učiteljica jo opozori slovenski, mati ponavlja italijanski, od učiteljice se pa poslovi s ponovnim »Zdravo«.

Tudi mi zaključimo:
Zdravo UAIS!

Sinovi enega očeta smo, bratje smo, zato bi se morali ljubiti med sabo. Mir bi moral vladati na svetu. To bi bilo idealno stanje, ki ga skušamo doseči. Mir med posamezniki, mir med narodi in državami. Ali smo se v sto letih po Prešernu temu idealu že kaj približali? Ali ni danes slabše kot kdaj prej? Komaj je minula ena strašna vojna, že se človeštvo z vso vneto pripravljata na drugo, še strašnejšo. Demon duhovnega in materialnega uničenja je obsedel ljudi in konca ni videti. Svet je za vse dovolj bogat, a vendar brat bratu ne privoščijo koščka kruha in mirnega življenja. Človeštvo se še ni priklopalo do tistega jasnega, vedrega napora, da smo ljudje in narodi med seboj bratje. Morda se celo oddaljujemo od njega. Kdaj bo nastopila doba trajnega miru, kdaj bo naš veliki pesnik lahko mirno počival

»V zemlji slovenski, v predra-
[gi deželi,
ki jo je ljubil prisrčno ves
[čas,
v kateri očetje so naši sloveli.«

tizirani otroci starše, brat brata, sestra sestro, prijatelj prijatelja, da poslušajo ali so poslušali tuje oddajne postaje. Sledijo zaplembe aparatov in aretacije zločincev. Nam so se takrat, ko smo slišali take in podobne vesti, želeli lasje, smo pljuvali: Fej te bodi! Početje se nam je studilo in gabilo! Bilo nam je nerazumljivo, več kot barbarško, ne-naravno!

Danes tudi? Gotovo v enaki meri, ali še bolj. Vendar je razlika. Če smo namreč tedaj naperili pravdo zoper neznanega nezakonskega očeta, ki bi naj bil za plodil to spako, ta način ubijanja slehernega človeškega dostojanstva, taka pravda je danes nepotrebna. Oče je več kot znan! Ne samo današnjih duhovno-moralnih spak! Tudi Hitlerjevih posnemanj. Ni namreč rodila Hitlerjeva Gestapo, ali Mussolinijeva OVRA moskovske Gepeu! Nespretni nemški in italijanski diktatorji so šli po azijske vzorce v komunistično Moskvo! Kako obseden repertoar so našli! V vsako hišo, ne samo v ulico — političnega špijona partije! Naj poslušaj in poslušaj! Cilj pa imejte: Z neposlušniki, če ne že na vesala ali pred puškino cev, v taborišča na prisilno delo! Poglejte naše kanale! Mnogo zemlje smo s temi ljudmi prekopal. Če so po Dnjepru, Donu in Volgi plavala trupla, da so se konkurence v številu preplabile celo ribe, kaj zato? Ali niso po francoskih jakobincih in sanskilotih trupla poklanih Francozov in Francozinj celo zajezila reke Seine?

Tako, torej, komunistični časnikarji, preprečiti aktivno vsako nekomunistično kulturo, vsako oblikovanje v zunanji obliki tega, kar leži duhovnega v človeški notranjosti, bodisi v besedi, godbi, igri, slikarstvu ali kiparstvu, plesu. Kaj potem še šušmarite po svojih predstavnikih s predstavljanjem Shakespeara, ne glede na to, da ga sploh ne razumete?

Zgrešeno naziranje

Prav za prav nas sklepi komunističnih časnikarjev niso presenetili. Osvežili smo spomin na ravnokar preživeli nacistični in fašistični diktaturi z vsemi njunimi odenki, posnetki komunističnih metod v ubijanju kulture in njenih oblik izražanja. Svet jih je preživel, čeprav je bilo potrebno, da je tekla kri. Geslo dneva je naenkrat: S silo — oni pravijo »aktivno« — preprečiti vse, česar ni odobrilo Politbiro v Moskvi potom svojih podružnic. To je negativum. Pozitivum pa je: Pisati, peti, igrati, slikati, upodabljati, plesati, delati in misliti — enotirno, po koleznicah komunizma. Sicer?

Poskus, torej, prenesti Sahara z njenim peskom, dolgočasnostjo in smrtjo, brez zelenja in vode, brez rude bogatega drobčja v zeleno, človeško Evropo. Poskus s perspektivo uspešne bodočnosti? Ali je res mogoče prenesti Sahara v Evropo, ali pa vsaj spremeniti

Od srede do srede

29. januarja: Ameriški mornariški minister je izjavil, da bodo Združene države obdržale v Sredozemlju stalno silo mornariških strelcev, ki bodo popolnoma opremljeni za izkrcanje. — Predsednik Truman je podpisal zakonski načrt, ki pooblašča ameriško zunanje ministrstvo za izvajanje obveščevalnega programa. Senator Smith je pri tem izjavil, da predstavlja program važen korak pri prizadevanju postaviti resnico nasproti lažem, ki jih nekatere države razširjajo v svoji propagandi. — Po dvotedenskih razgovorih v mešanem anglo-italijanskem odboru je zastopnik italijanske delegacije izjavil, da so dosegli med Veliko Britanijo in Italijo trgovinski sporazum za dobo enega leta. — List »Washington Star« piše: Sedanjí dogodki, in dogodki nedavne preteklosti popolnoma opravčujejo Bevinovo svarilo, da vodi Sovjetska zveza politiko, ki mora nujno privedi do vojne. — V programu konference mednarodnega izvršnega odbora liberalnih strank je razpravljanje o razširjanju liberalnih načel v svetu. Vsi narodi sveta, ki so nasproti totalitarističnim idejam fašističnega ali komunističnega izvora naj čim tesneje sodelujejo. — Kitajski minister Chen Li Fu je potrdil časopisna poročila o široko razpredenem uporniškem gibanju v Ukrajini. — Komunisti na Madžarskem »čistijo« na veliko urade v zunanem ministertvu, kjer bodo odpuščili 120 uradnikov, ki jim niso po volji. — Nova francoska protikomunistična sindikalna zveza je objavila, da je število njenih pristavev že tolikšno kot ono »Splošne delavske zveze«.

30. januarja: Varnostni svet Združenih narodov je naročil petim velesilam, naj nadaljujejo z razpravljanji glede izbire guvernerja za Svobodno tržaško ozemlje. — Tajnik jugoslovanskega veleposlaništva v Londonu dr. Teodor Korenič je odklonil uradni poziv, naj se vrne v Beograd. — Komunisti so izgubili tri izmed najvažnejših predsedniških mest v komisijah francoske narodne zbornice. — Poljski »general« Grosz je ostro napadel poročilo tujega tiska, ki trdi, da so sovjeti grade na rekah Odri in Neissi vojaške utrdbe. — Sovjetska zveza je poslala ameriški in angleški vladi protestne note zaradi nameravane obnovitve vojaških oporišč in letališč v Severni Afriki. — Konservativci so zmagali pri dodatnih volitvah blizu Glasgowa na Škotskem. — V Bukarešti so obsodili na težke zaporne kazni 34 sodelavcev Julija Maniu-a.

31. januarja: Predstavniki francoskega zunanje ministrstva je izjavila, da je francoska vlada naklonjena evropski gospodarski zvezi. — 16 nadaljnjih ameriških častnikov je nastopilo službo svetovalec pri enotah grške vojske, ki se bori proti komunističnim tolpam. — Sovjetska zveza je poslala protestno noto Združenim državam zaradi prisotnosti ameriških vojni ladij v italijanskih vodah. — Ameriški obrambni minister James Forrestal je izjavil, da so Združene države zelo zainteresirane na vsem področju od Gibraltarja do Indijskega oceana. — Francoska vlada se je sestala, da razpravlja o zakonskem načrtu o razvednotenju franka. — Češki socialdemokratski poslanec Kubat je imel govor, v katerem je obtožil komuniste, da so si zaslužili češkoslovaško policijsko silo in da vzdržujejo posebne policijske oddelke na mejah za vsaki primer. — Podpredsednik velike ameriške delavske zveze A.F.L., Matthew Woll je izjavil, da so sovjetski delavci nimajo niti pojma o kakih človeških svobostih. V Sibiriji trpi po taboriščnih najmanj 10 milijonov prisilnih delavcev. — Izvršen je bil atentat na Mahatmo Gandhija. — Glavni tajnik angleške sindikalne zveze Jeklarjev in železarjev je opozoril člene sindikatov na komunistična prizadevanja, da bi napravili iz delavskih združenj orodje sovjetskega ministrstva. — Velik požar je uničil živila, ki jih je pripeljal ameriški prijateljski vlak za prebivalstvo Pariza. Pravijo, da gre za sabotažo. — Ameriški vojni minister je v svojem govoru pripravil javno mnenje na možno uvedbo splošne vojaške dolžnosti in novačenja v Združenih državah.

Od srede do srede

1. februarja: Iz vsega sveta prihajajo izjave sozolja ob priliki Gandhijeve smrti. Samo v Sov. zvezi so objavili Gandhijevo smrt brez vsakega komentarja. Člani indijske nacionalistične organizacije v Londonu pravijo, da je Gandhijeva smrt prišla kot nalašč voditelju indijskih nacionalistov Candru Boseju, ki se ni ubil pri letalski nesreči 1945, kot so to napačno poročali, temveč živi v Sovjetski zvezi. Francoska zbornica je odobrila zakonski predlog za ustanovitev svobodnega trga zlata. Zastopnik španske vlade v Franciji je obiskal francoskega zunanjega ministra Bidaulta. Američani imajo trenutno v Sredozemlju 16 vojnih ladj. Uredba o gospodarski obnovi združenega anglo-ameriškega področja v Nemčiji bo stopila v veljavo dne 15. februarja t. l. Sloviti znanstvenik Einstein je v odprtem pismu obsodil sovjetske sociologe, ki mislijo ali pišejo, da bi bilo že s samim nastopom socializma odstranjeno vse današnje politično in socialno zlo na svetu. V Andaluziji so priredili lov, ki sta se ga udeležila tudi španski zunanji minister Artajo in ameriški odpravnik poslov Culbertson. Stalin se je udeležil zasedanja Vrhovnega sovjeta.

2. februarja: V Grčiji so na novo organizirali poveljstvo vojske. V krogih Združenih narodov menijo, da se bo zaradi Gandhijeve smrti rešitev nasprotij med Indijo in Pakistanom verjetno zavlekla za nedolgo časa. V Zagrebu je bila nova razprava proti organizatorjem odporiškega gibanja »Križarjev«. Grška vlada je protestirala proti aretaciji Anghelosa Tsomaldesa, atašeja na grškem veleposlaništvu v Beogradu. Rumunski ministrski predsednik Groza in zunanji minister tovarišica Ana Pauker sta odpotovala v Moskvo. Na Madžarskem so aretirali nadaljnjih 6 oseb, čes, da so pomagali ljudem bežati iz domovine. V Washingtonu menijo, da so sovjeti zato tako ojačili svoj pritisk na Italijo, ker hočejo na ta način vplivati na aprilске volitve. Američani na ta sovjetski pritisk odgovarjajo s tem, da bodo podpisali nov sporazum o prijateljstvu in trgovinski izmenjavi z Italijo. Komisija Združenih narodov za Balkan je izdala poročilo, ki ugotavlja, da komunistične tolpe uporabljajo v borbi med drugim tudi gorški top vrste »Skoda«. Kot znano je s takim topom opremljena tudi jugoslovanska vojska. Predsednik narodnega odbora ameriške republikanske stranke Karl Reece je označil komunistem za organiziran napad — neke tuje velesile — proti lastni, veri in vsem ustanovam naše oblike vladavine. Če bi kak ameriški državljani podpiral komunistem, bi morali to imeti za pravo izdajstvo. Indijska policija je doslej aretirala kakih 20 oseb, ki jih sumijo da so člani široko razpredene zarotniške organizacije, ki je kriva Gandhijeve smrti. Voditelj britanske delegacije na mednarodni konferenci demokratistov dr. George Catlin je izjavil, da britanska laburistična stranka ni marksistična stranka, čeprav ima v svojih vrstah tudi marksiste.

3. februarja: Na zasedanju gospodarskega in socialnega odbora Združenih narodov se je obnovil boj med nasprotniki Marshallovega načrta, ki jih vodi Sovjetska zveza in med pristaši evropske obnove. Pri volitvah osrednjega odbora Narodne zveze češkoslovanskih dijakov so komunisti žalostno pogoreli. Dobil so komaj četrtino glasov. Protikomunistični dijaki so pozdravili nekega bolgarskega govornika s klici »živijo Petkov« in razveljavili pristop zveze k zvezi češke mladine, ki jo nadzorujejo komunisti. Sovjeti so izročili perzijski vladi noto, s katero protestirajo proti delavnosti ameriške vojske misije v Perziji. V Jugoslaviji nameravajo vzeti živilske nakaznice vsem onim, ki kot pravijo, ne vršijo koristnega dela. Združene države so gladko odbile sovjetsko protestno noto glede prisotnosti ameriških ladj v italijanskih pristaniščih. Bolgarski ministrski predsednik Dimitrov je poudaril politično večnega prijateljstva z Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo.

4. februarja: Pogajanja za večjo gospodarsko in politično enotnost zahodne Evrope hito napredujejo. Begunska pripravljala komisija pravi, da bodo begunske prapranje rešiti najdalje v teku 3 let. Komisija mednarodne trgovinske konference je odobrila sprejem svobodnega tržaškega ozemlja v mednarodno trgovinsko organizacijo. Molotov se je sestal z rumunskim ministrskim predsednikom Grozo in tovarišico Pankerjevo, ki je rumunski zunanji minister.

Evropo v Saharo? Morda z najsurovejšo, najbolj brezduhovno diktaturo, kar jih je svet kdaj doživel? En sam odgovor je mogoč: Nikdar! Ali morda vi komunistični časnikarji in vetrnice moskovskega Politbiroja res mislite, da je beograjska »Borba« spodbujala v ponosnem Srbu »Politiko«, »Vreme«, »Pravdo«, ali zagrebški »Vjesnik« — »Obzor«, »Jutarnji list« — »Novosti« — ali ljubljanski »Poročevalec« z »Ljudsko krivico« »pardon« »Pravico«, »Jutro« in »Slovenca« z njunima koncertnoma? Menda tudi niste

padli na glavo, da bi mislili, da ni duh tržaške »Edinosti«, ki ne izhaja, vsaj trenutno več, močnejši od »Primorskega dnevnika«, pa ga brahajte ven tudi v bajeslovnem številu?! In poskusite s policijsko kontrolo radio-poslušanja! Danes v dobi radija in razbitja atoma! Na uho vam povem. Obstojata velika radio-oddajna in radio-sprejemna postaja, ki se imenuje človek in njegovo dostojanstvo. Eden in edini za ves svet. Teh oddaj in sprejemov pa ni mogoče ne prevpiti, ne zamolčati! Spectator.

Goriškim Slovincem!

Našo javnost opozarjamo, naj ne naseda prevari v sledečih primerih:

- 1. — Komunistični agenti dostavljajo bivšim političnim preganjancem (seveda ne tistim, ki so jih komunisti preganjali!) tiskovino v italijanskem jeziku in jih silijo naj jo podpisajo. Tiskovina nosi naslov: »Confederazione nazionale perseguitati politici antifascisti«. V njej je rečeno, da so podpisniki izjavljali, da so mu pravila združenja »znana«, v resnici pa jih ni še niti videl. Gre za komunistično organizacijo bivših političnih preganjancev, ki nima kaj opraviti s Slovinci; podpira jo le komunistična fronta v Gorici, ki se je krstila za »demokratično«.
- 2. — Agenti te komunistične fronte silijo na zviti način naše ljudi, naj se vpišejo v njih udruženje. Hodijo tudi na dom, stavijo tiskovino pod nos in jo lisiče vsiljujejo: »Podpišite, gre za to, da rešimo naše šole; saj veste, mi se borimo za naše šole.« Ko pa človek tisko-

vino prečita, opazi, da gre za pristop h komunistični »demokratični« fronti.

- 3. — Komunistični »Primorski dnevnik« od 4. februarja pravi, da bo v nedeljo 8. t. m. v Gorici ustanovna skupščina »Ljudske fronte miru«. Gre zopet za komunistično »fronto miru«, h kateri so se pridružili tudi Nennijsvi socialisti zaradi političnega volivnega manevra. Namesto da bi komunistična »demokratična« fronta skrbela za Slovence, se briga za uspeh Togliattija in Nennijs s slovenskimi volivnimi glasovi. Togliatti in Nenni nista do sedaj niti z mezinem mignila v prid Slovincem, čeravno sta imela v parlamentu v Rimu nad sto poslancev. Niti v enem primeru nista Togliatti in Nenni priskočila Slovincem na pomoč. Zmagala na volitvah pa prav gotovo ne bosta, ker so druge sile močnejše od njihove. Zato nimamo Slovinci od »fronte miru« kaj pričakovati!

Slovinci, Slovenke, ne nasedajte zvijači in prevari!

POLITIČNI OBZORNİK:

Indijski voditelj Gandhi — ubit

V popoldanskih urah dne 30. januarja je bil izvršen na indijskega voditelja Gandhija morilski napad. Mlad Indijec, ki se ni strinjal z Gandhijevo pomirjevalno politiko in je bil najbrže še nahujskan od temnih sil, ki hočejo priti na oblast s terorjem, je oddal nanj tri strele in ga skoraj pri prici usmrtil.

Gandhi, ki se je bližal 80 letom, je bil po poklju odvetnik. Od l. 1920. je vodil indijsko narodno stranko. Bil je mož, ki je imel izreden vpliv med Indijci, a je bil tudi mednarodna veličina. Noben mož ni nikoli igral važnejše vloge v zgodovini svoje države, kakor Gandhi v zgodovini Indije. Za časa svojega dolgega življenja se je vedno trudil za mir in je obsojal nasilje. Njegova izguba predstavlja žalost za neštivilne tisoče oseb v vseh delih sveta. Njegovo moralno in duhovno vodstvo je bilo za zgled v nemirni in razburkani dobi. V zadnjih mesecih svojega življenja je z uspehom izvajal svoj vpliv za pomirjenje nasprotstva med Hindujci in muslimani in za pospeševanje sodelovanja med vsemi Indijci za skupno dobro. Umor Mahatma Gandhija je ena največjih tragedij za Indijo in za svet. On je izvajal močan vpliv v korist miru v kritični dobi, ki je sledila pridobitvi indijske neodvisno-

sti. Izgubo tako močne in tako zmerne osebnosti v tem težkem trenutku bodo obžalovali vsi, ki hrepene po mirni rešitvi sporov na svetu. On je bil največji duhovni voditelj našega časa ter so radi njegove izgube potrli vsi, ki verujejo kot on predvsem v duhovne vrednote.

Stalno večja delavnost nemškega podzemlja

Preteklo je komaj dve in pol leti od končane druge svetovne vojne in nemško podzemsko gibanje kaže že zelo močno delovanje. To gibanje uporablja metode, ki so podobne onim, s katerimi se je svetovna javnost seznanila po prvi svetovni vojni in s katerimi je narodno-socialistična stranka obvladala tretji Rajh. Za to trditel je na razpolago več dejstev, ki jih angleški tednik »The Sphere« opisuje v posebnem članku, v katerem med drugim pravi:

Bivši bavarski ministrski predsednik dr. Hoegner trdi, da ima v svojih rokah spisek imen 400 nemških demokratov, proti katerim je nemški podzemeljski »ljudski tribunal« izrekel smrtno razsodbo. Hoegner tudi trdi, da imajo tajna nemška podzemeljska sodišča skupno nit, ki prihaja iz Svice. V južni Nemčiji je znano delovanje nemških podzemeljskih sodišč pod

imenom »Edelweiss«. Dr. Hoegner je dopolnil svoje informacije z izjavo, v kateri pravi: Ze ob koncu vojne je bilo jasno, da bodo voditelji bodočega nemškega ilegalnega gibanja prešli v Svico, kjer bodo pričeli z organizacijo bodočega delovanja. Na čelu omenjene listine 400 nemških demokratov se nahaja bivši bavarski ministrski predsednik dr. Hoegner.

Ko se je pred kratkim pred narodnim tribunalom v Nürnbergu zagovarjal dr. Gebhardt, osebni zdravnik Hitlerja, se je mnogo govorilo o Svici, kot o pribežališču voditeljev nemškega ilegalnega gibanja. Dr. Gebhardt je izjavil, da prihajajo iz Svice gesla, ki Nemce vzbujajo za vstajo proti vsem demokratičnim idejam in redu in jih rote, da se vrnejo k hitlerizmu. Na žalost pa tribunal ni bil v stanu, da primora dr. Gebhardta, da bi, potem ko je priznal svoje zveze z nemškim ilegalnim gibanjem, izdal kdo načeljuje ilegalnemu gibanju, kakšna je njegova moč in odkod črpa denarna sredstva. Gebhardt na ta vprašanja ni hotel odgovoriti.

Med tem pa v angleški in ameriški okupacijski oblasti Nemčije kažejo ilegalne organizacije vedno večje delovanje. Tajna organizacija »Blockwacht« ne deluje samo v velikih mestih, temveč tudi v manjših središčih in v vaseh. Pred nedavnim je bila odkrita organizacija »88«, ki ima, po mišljenju angleške tajne službe, vodilno vlogo med vsemi organizacijami. Temu bi odgovarjali obe številki, ki imata simbolični pomen: 88 pomeni HH (H je osma črka v abecedi), kar naj bi bilo kratica za nacistični pozdrav »Heil Hitler«.

V tajni organizaciji »Crni orek« se zlasti zbira nemška mladina. Američani, ki v svoji okupacijski oblasti vzgajajo v številnih skupinah nemško mladino v demokratičnem duhu, se pogostoma pritožujejo, da njihovemu vzgojnemu delu uspešno kljubuje vplivnejska konkurenca iz podzemlja, ki deluje zlasti v organizaciji »Crni orek«, ki je dejanska naslednica nacističnih organizacij »Hitlerjugend« in »Bund der deutschen Mädel«. Organizacija uporablja teror, s katerim kroti mladino, ki bi eventualno hotela sodelovati z okupacijskimi uradi. Američani v Angleži so na ta način v večnem boju z nevidljivo partizansko organizacijo »Wehrwofva«. Martin Bormann, šef nacistične stranke, izumitelj »petih kolon« v vseh delih sveta in najbližji Hitlerjev sodelavec, je še vedno vodilni duh nemških ilegalnih organizacij. Vsi verujejo, da Bormann še vedno živi in da je on tisti, ki iz tajnega in skrivnega mesta vodi vse delovne nemškega ilegalnega gibanja. V zvezi s tem je potrebno omeniti, da je bil v Münchenu pred kratkim nalepljen letak po mestnih zidovih. Na tem letaku združenih nemških ilegalnih organizacij je bilo zlasti posudarjeno: »Volksgenossen! Ukazi tiranov zavezniških okupacijskih uradov nam prinašajo samo nesrečo in uničenje. Zedinjeni kvartet lumpov, ki se imenuje kontrolni svet, je naš tiran in pije našo kri. V soglasju s temi lumpi delujejo njihovi psevdonemški biriči Pieck, Grotewohl, Hoegner in Auerbach. Politični in kriminalni zločinci

vladajo v naši državi. Postali smo država, v kateri neusmiljeno vladajo židi, črnci in poljska poulična sodrga. In zato, vsi Nemci, sabotirajte ukrepe okupacijskih oblasti!«

Ugled Združenih narodov

»New York Times« piše: Dogodki v Grčiji in na Koreji so spravili Združene narode v položaj, ki spravlja njihov ugled na kocko. Združeni narodi bodo vse kakor morali nekaj storiti za rešitev svojega ugleda.

V Grčiji balkanske satelitske države Sovjetske zveze onemogočajo balkanski komisiji opravljanje njenega dela na svojem ozemlju, poleg tega pa še odkrito nadaljujejo z neprestanimi napadi na Grčijo, ki je članica Združenih narodov. To delajo s podpiranjem in podpohovanjem gverilcev, ki so okkali svojo tako zvano neodvisno vlado ter se odkrito vojskujejo proti zakoniti grški vladi, katero priznavajo še vse države, med njimi tudi Sovjetska zveza. Takšno pomoč je balkanska komisija ponovno ugotovila med boji za Konico. Glavna skupščina Združenih narodov pa je v zvezi s tem sama izjavila, da nadaljevanje te pomoči pomeni ogrožanje mednarodnega miru in varnosti in da so proti državam kršiteljicam potrebne sankcije.

Na Koreji pa Sovjetska zveza bojkotira komisijo Združenih narodov, ki so jo ustanovili, da bi olajšala volitve za dosego korejske neodvisnosti. Sovjetska zasedbena vojska je omenjeni komisiji fizično preprečila izvrševanje njenega dela. Združeni narodi ne morejo sprejeti tega odkritega preziranja svoje volje in svojih sklepov, če nočejo pasti v nemoč in brezpomembnost. Listina Združenih narodov predvideva za ta primer pravico majhni in zlasti glavni skupščini, da mobilizirata svetovno mnenje v obrambo svojih sklepov, poleg tega pa nudi državam članicam pravico, da se same ali kolektivno branijo, kakor določa člen 51. Listine.

»Absolutno orožje«

Atomsko orožje je prekošeno. Moderna tajna orožja posedujejo tako uničevalno silo, ki prekaša vsako domišljijo. Admiral Zacharias, bivši namestnik načelnika tajne informacijske službe pri mornarici, odkrieva, da bi tudi v primeru uničenja vseh atomskih bomb in tozadevnih naprav, še obstajala taka orožja, ki lahko zbrisejo vsako sled življenja. Cloveštvu so dnevi življenja šteti, če ne bo čimprej dosežen popolni mednarodni sporazum o celotni razorožitvi.

Zakona za zaščito narodnih manjšin še ni, posebnega statuta tudi ne

Furlansko ljudsko gibanje vložilo utok na najvišje ustanovne oblasti.

Kakor znano je ustavodajna skupščina v Rimu vključila svoje delo v soboto 31. januarja, ne da bi kaj sklenila za zaščito pravic narodnih manjšin, potem ko je izglasovala člen 6. ustave, ki pravi: »Republika varuje s posebnimi pravili jezikovne manjšine.«

Bolje bi bilo, če bi ustavodajna skupščina sama sestavila in izglasovala taka pravila. Tako pa smo Slovinci še enkrat zadnji, kajti Francozom v dolini Aosta in Nemcem v Poadižju in na Tridentinskem je skupščina potrdila in uveljavila posebni statut.

Sedaj smo odvisni od vlade, ki bo sestavila pravila za zavarovanje naših pravic in predložila zakon novi zbornici v odobritev. Mi seveda ne bomo spali in opozarjamo našo javnost, da se za stvar zanima in pospeš njeno rešitev. Na goriškem županstvu je vse prav, samo da Slovincu pravic ne dajo. Zdjaj tolmačijo zakon ne tako, zdjaj tako, zvijajo jih in zavijajo, da le Slovincem ne ugodijo.

Kar se pa posebnega statuta tiče, vemo, da je Furlansko ljudstvo gibanje vložilo utok na kasacijski zbor in na državni svet v Rimu, in sicer zaradi odložitve posebnega statuta za Julijsko krajino-Furlanijo, ki je po členu 116. ustave avtonomna s posebnim statutom. Utok, ki je bil dostavljen tudi predsedniku ustavodajne skupščine in ministrskemu predsedniku De Gasperiiju, trdi, da je taka odložitve protizakonita in protiustavna. Ustavodajna skupščina je kršila ustavo, ko je sprejela prehodno pravilo, da se posebni statut za deželo začasno odloži, dokler ne bodo razmere z Jugoslavijo urejene. Seveda si prisvajajo Furlansko ljudsko gibanje pravico nadaljnjih pritožb na ustavno sodišče, ki ga sedaj še

sestavljajo. Proti odgoditvi posebnega statuta smo mi že protestirali in z zadoščanjem ugotavljamo, da se Furlansko ljudsko gibanje strinja s tem, kar smo napisali v »Demokraciji« št. 29 od 7. novembra 1947. »posebni statut je bil izglasovan, zato mora biti tudi uveljavljen. Začasna odgoditev je protizakonita, je prava kršitev ustave same.«

Vojna škoda Predujmi na račun vojne odškodnine

Ministrski odlok od 15. januarja določa, da smejo finančne institucije izplačevati predujme za škodo, ki so jo oškodovanci utrpeli na hišnih premičninah (obleka, perilo, pohištvo in drugi hišni predmeti). Do 50 tisoč lir škodo izplačajo ves znesek; na nadaljnjih 100 tisoč lir škodo izplačajo polovico zneska; na še nadaljnjih 100 tisoč lir škodo plačajo četrtino zneska, in na ostalem znesku škode pa eno desetino zneska, to je 10%. Tistim, ki so prvi predujmi že prejeli bodo znesek dopolnili po gornjem merilu. Ničče ne more dobiti več kot 200 tisoč lir vsega predujma.

Rokodolcem, dninarjem, delavcem in malim obrtnim delavcem (pri katerih je bilo, v času ko je škoda nastala, zaposlenih ne več kot pet uslužbencev, poleg gospodarja in članov njegove družine) plačajo ves znesek do 50 tisoč lir škode, in polovico vsega preostalega zneska. Tudi v tem slučaju ne more nihče dobiti več kot 200 tisoč lir vsega predujma. Mali obrtniki morejo dokazati gori navedene pogoje s potrdilom, ki ga izda trgovska zbornica (Camera di commercio), odnosno industrijska in kmetijska ali pa pristojni župan na podlagi poizvedb karabinerjev, ki jih v potrdilo mora navesti. Isto velja za slučaj, da je obrtnica na ime žene. Župan izda tudi potrdilo, na podlagi poizvedb karabinerjev o svojstvu delavca in dninarja ali prizadetih strank. Vsekaror ne morejo dobiti predujma tisti, ki plačujejo dopolnilni davek na dohodkih, ki presegajo 200 tisoč lir in ne prihajajo od dela.

Sestanek na Vrhu sv. Mihaela

Na splošno željo vaščanov se je vršil v nedeljo 1. februarja sestanek Slovenske demokratske zveze na Vrhu sv. Mihaela. Ob lepi udeležbi vaščanov, mladih in starejših, obeh spolov, se je sestanek razvil lepo in mirno prav res v duhu in ozračju kakor smo bili vajeni v dobi po prvi svetovni vojni, ko so naši ljudje radi poslušali narodne predavatelje in voditelje. Udeleženci so pazljivo in skrbno poslušali najprej govor dr. Šiligoja, ki se je izčrpno dotaknil vsega, kar more zanimati našega človeka. Zlasti vprašanje naših jezikovnih pravic v Italiji in oris požitvalnega truda Slovenske demokratske zveze za ugodno rešitev te zadeve, je bilo najbolj izčrpno obravnavano, in Vrhovci so z aplavzom dali Slovenski demokratski zvezi priznanje za to delo. V političnem pogledu zahteva Slovenska demokratska zveza popolno svobodo vsakomur, da se prosto udruži v stranko, ki odgovarja njegovim mislim, težnjam in nazorom.

Potem je dr. Kacin orisal važnost in pravi pomen samostojnih občin za našo narodno manjšino v Italiji in govoril o stališču, ki ga je v tem oziru zavzela SDZ ter o storjenih korakih za doseg cilja. Pri tem vprašanju je prišla beseda tudi na goriško občino in na sestanku se je zaskrbljenostjo ugotovilo, da je položaj Slovencev v mestu resen, ker ga italijanski šovinizem močno ogroža. Izход iz tega bi bil možen ob složenju nastopu vseh Slovencev, ki bi morali imeti pred očmi in v zavesti predvsem narodne koristi in potrebe, ne pa samo strankarsko politiko, ki se je že izkazala usodno, ko nam je prizadela težke izgube na mirovni konferenci. Odgovor za posledice bodo nosili tisti, ki bodo tako politiko vodili. Dr. Šiligoj in dr. Kacin sta prikazala način, ki bi morda utegnil rešiti čast Slovencev v Gorici in Vrhovci so tako misel potrdili.

Pri prostem razgovoru in pri slučajnostih so se mnogi oglašili in stavili vprašanja. Kakšna je razlika med Slovensko demokratsko zvezo in demokratsko fronto?

to, kako je z »Demokracijo« in kako s »Sočo«, kakšno stališče zavzema Slovenska demokratska zveza napram komunistom in komunizmu sploh?

Odgovoril je dr. Šiligoj na vsa tri vprašanja; naša zveza je zveza vseh demokratov nekomunistov, v njej so vsi enakopravni, prosti in svobodni. Težnje Slovenske demokratske zveze so: zagovarjanje in zaščita narodnih, socialnih in političnih pravic in koristi Slovencev v Italiji. Demokratska fronta pa je fronta komunistov in brezstrankarjev. Prvi vodijo, drugi ubogajo. Prvi uživajo vso svobodo drugi pa ne morejo in ne smejo imeti svojega narodnega, socialnega in političnega programa izven komunistične ideologije in proti njej, izven komunističnega totalitarizma in proti njemu. Pri volitvah misli demokratska fronta nastopiti za italijansko komunistično stranko.

Stroške za »Demokracijo« krijevo z izkupičkom od prodaje tega našega glasila in s prostovoljnimi prispevki. Lista ne dajemo nobenemu zastoj. Mnogi citatelji »Demokracije« so stalno napadeni od pristašev komunistične demokratske fronte, zato se pri takih prilikah izgovarjajo, da jim list pošiljamo zastoj. Tudi oglasov nismo prinesli nobenemu, ki nas ni za to pooblastil. Naj se potem izgovarja kakor hoče, če mu rdeči v znamenju svobode očitajo, ga napadajo in mu grozijo, ali če je slabši. »Soča« stane v tiskarni šestdeset lir izvod, prodaja pa se po 15 lir, kadar se tiska na osmih straneh stane ves list stodvajset tisoč lir v tiskarni, v prosti prodaji pa vedno 15 lir. V Gorici sami prodamo mi mnogo več izvodov »Demokracije« nego pa oni »Soča«. Ali še kdo upa zanikati, da se »Soča« ne prodaja zastoj ali vsaj pod ceno, ali zna kdo povedati, kdo krije visoke stroške za njeno izhajanje? Sestanek se je zaključil ob pol ene ure popoldne ob splošnem zadovoljstvu Vrhovcev, ki so se zastopnikoma SDZ prav lepo zahvalili in ju prosili, naj se zglasita še pri njih.

KULTURA

MLADA SETEV 1947

Pred kratkim je izšel nov zvezek leposlovne revije »Mlada setev« (št. 7-10). Na štiridesetih straneh prinaša vsakovrstnega gradiva: članek za 50 letnico akad. kiparja Franceta Goršeta hkrati z umetniško prilogo, kjer vidimo fotografske posnetke njegovih novih del; dve izvorni zgodbi, več pesmi; narodopisna sestavka o kreaški kamnoseški umetnosti in o beneškoslvenskih ljudskih pesmih, odlomek iz drame o stari slovenski državi Karantaciji in mnogo kulturnih drobcev od blizu in daleč.

S tem zvezkom se je zaključil 2. letnik revije, ki obsega 160 strani. Ze sam pogled na kazalo nam govori, da se je okoli lista zbrala krepka vrsta sodelavcev. Četudi mora Setev premagovati hude gmočne težave, ji je v zadoščenju zavest, da kot svobodni list o pravlja v Trstu važno kulturno nalogo. Navezana je le nase, zato je narodna dolžnost zavednih in svobodoljubnih primorskih Slovencev, da jo podpro z razširjanjem in se spomnijo na njen tiskovni sklad. Bilo bi škoda, če bi list zaradi draginje moral prenehati, ko pa je po svojem vsebinskem bogastvu izpričal, da ima pravico do življenja.

Krog, ki piše v Mlado setev, je

že pripravil gradivo za 1. zvezek 3. letnika. Noče obmolkniti, ker mora govoriti, četudi grede nekateri s sumljivim molkom mimo njega (n. pr. A. Budal v Gregorčičevem koledarju za 1. 1948).

Dobijo se še vsi zvezki 2. letnika. Naroča se na naslov: Mlada setev, Trst, poštni predal št. 389.

Koledar »Celovške Mohorjeve družbe«

Pred nekaj dnevi smo opazili v slovenskih knjigarnah v Gorici in Trstu izredno pripraven, dobro urejen in prijeten koledar družbe sv. Mohorja v Celovcu. V zunanji opremi kakor tudi v notranji vsebini je ohranil koledar tradicijo nekdanjih Mohorjevih koledarjev. Koledarski del odlikuje domačnost in ga poživljajo prejpe slovenske koroške zemlje, zabavni in poučni del pa odlikujejo trezno poučni članki in bogati leposlovni del. V tem velikem času opravljajo obrobne slovenske pokrajine veliko kulturno nalogo.

Revija »JADRAN«

Revija Slov. hrv. akad. kluba »Jadrana« v Trstu, je, kakor smo že zadnjič kratko javili, že minuli teden izšla in se dobi v vseh razprodajalnicah časopisov. Naročiti jo je mogoče na naslov: »Revija Jadran«, Trst, poštni predal 7. Revija prinaša zelo bogato in pestro vsebino in jo toplo priporočamo.

Amerika in begunci

S koncem 2. svetovne vojne bi se morali vsi narodi sveta oddahniti sprčo zmage svobodoljubnih narodov nad naci-fašističnim totalitarizmom. Žal pa se je za narode vzhodne Evrope začela tedaj še hušja Kalvarija.

V stotisočih in milijonih se niso hoteli vrniti iz ujetniških in političnih taborišč ali s prisilnega dela v Nemčiji — ali pa so začeli v masah bežati iz vzhoda proti zapadu novi begunci, ki so spoznali, da so bili ogoljufani za svojo svobodo.

Kljub vsem težavam in bednemu životarjenju po istih taboriščih, koder so nekoč morali trpeti pred sedaj premaganem sovražnikom, in kljub vsej propagandi in pritisku, naj se vrnejo, je ogromna večina dosledno odklanjala, da gre na svoje domove, dokler bo tam vladal komunistični teror. Iz bivših medvojnih vojaških, političnih in delovnih ujetnikov, so po zmagi nad Nemčijo po sili razmer postali politični begunci.

Komunisti, ki se povsod, koder imajo oblast, hočejo istovetiti z državo in domovino, so pričeli strahovito gonjo proti njim in jih pričeli označevati za izdajalce, če mogoče pa še za kolaboracioniste in vojne zločince. Sklicujoč se na svoje formalno priznane in — edino pravo — »zaveznitvo« so komunisti do zdaj uspešno zavirali sprejem kakršnega koli pravilnega in človeškega mednarodnega sklepa o rešitvi celotnega begunskega vprašanja.

Med posameznimi državami, ki

so začele sprejemati begunce, so južno ameriške države, predvsem Argentina, ki je izdelala velikopotezen načrt za naseljevanje beguncev.

Zadnje čase pa se je tudi v Združenih državah začelo resno in vztrajno razpravljati o potrebi, da se uzakoni sprejem večjega števila političnih beguncev.

Mnogi Američani, ki so sami često potomci političnih beguncev, ali pa ki so kot vojaki videli od blizu vso tragedijo novih brezdomcev, se zelo zavzemajo za hitro in uspešen poseg, da tako zopet privedejo v delovno skupnost ljudi, ki so leta in leta propadali brez lastne krivde.

Med vojno nobena od evropskih držav ni mogla izkoristiti vselitvene kvote in radi tega marsikatero ameriško gospodarsko področje nima dovolj primerne delovne sile.

Zadnje čase se dosti govori in piše o zakonskem osnutku, da bi 400.000 evropskih političnih beguncev v teku 4 let bilo sprejetih v USA. Med posameznimi državami je država Minnesota sama pripravljena sprejeti 40% od teh ljudi. V pošte bi prišli poljski in gozdni delavci, strokovni delavci in tehniki ter inteligenti.

V Ameriki so tradicije o »starrem kraju« med naseljenci in njihovimi potomci še zelo žive. Sami in preko svojih organizacij so v stikih z ameriški politiki, ki se zavzemajo za begunce.

V pismu, ki ga je nedavno poslal v Trst ameriški prijatelj svojim znancem je tudi sledeči nasvet: »Prav bi bilo, da vsi oni Slovenci v USA, ki do sedaj še niso posredovali pri svojih poslancih, senatorjih in drugih osebnostih, za sprejem begunskega zakona, to store ter da jih na to opozorite. Vsak begunec in tudi drugi, ki imajo v Ameriki svoje znance in sorodnike, naj jih prosi, naj čimprej posredujejo za uspešno uzakonitev pravičnih in človeških ukrepov v prid evropskim demokratskim beguncem.«

Begunsko vprašanje je za ves slovenski narod, ki je utrpel v zadnji vojni toliko izgub, eden izmed najkočljivejših problemov. Na to vprašanje je treba gledati s celokupnega narodnega vidika, ne samo s strankarskega stališča, ter gre za naše ljudi, ki jim danes v domovini pod komunističnim režimom ni obstanka. Kdor ima možnost, da v Evropi najde zaposlitev za to prehodno dobo, naj ne hodi v druge dele sveta. To je naša stališče in naš nasvet.

POPRAVEK

Zadnjič smo pisali v »Demokraciji«, da se utok na prizivno sodišče v Benetkah, zaradi črtanja iz volivnega imenika, lahko predloži okrajni ali občinski volivni komisiji. Danes pa popravljamo, da mora biti utok, na prostem papirju in z vsemi potrebnimi listinami, predložen v neposredno pisarno prizivnega sodišča, po določilih zakona od 7. oktobra 1947.

Iz nacistično - komunistične kovačnice

Združene države so nedavno, kot smo že obširneje poročali v zadnji številki, objavile 362 strani obsega-joči zvezek 260 zaseženih nemških listin, ki odkrivajo najbolj intimne podrobnosti priložnostnega zakona, ki je od leta 1939 do 1941 vezal Jožefa Stalina in Adolfa Hitlerja.

Ta zvezek, ki pomeni v »mrzli vojni«, ki jo vodi Sovjetska zveza, mogočen protitudarec, vsebuje smetano približno 2.000.000 skrbno povezanih in z napisi označenih listin nemškega zunanjega ministrstva. Listine je čuval baron von Griesheim, arhivar Wilhelmstrasse (kjer je bilo v Berlinu nastanjeno nemško zunanje ministrstvo), ki se ni pokoraval nacističnemu ukazu ter listin ni sezgal, marveč jih ohranil zgodovinarjem. Odtlej dalje jih v Tempelhofu v Berlinu preučujejo ameriški, britanski in francoski znanstveniki.

Kljub prigovarjanju strokovnjakov zunanjega ministrstva za Sovjetsko zvezo in propagando je zunanji minister Marshall držal listine v tajnosti, da ne bi tvegali najmanjše možnosti ureditve sporov s Sovjetsko zvezo. Toda ko je decembra propadla londonska konferenca zunanjih ministrov je odredil, da jih vladni tiskovni urad objavi. Ko je zunanje ministrstvo dobilo britanski in francoski pristavek, jih je brez komentarja objavilo v sredo, 21. januarja. »Glas Amerike« je vsebino oddal v posebnih oddajah za Sovjetsko zvezo ter ostali svet, in sicer v 23. jezikih.

Umazana zgodba, ki so jo listine podale, odkriva naslednje:

— **Nenapadalo pogodbo iz leta 1939, ki je privedla do nemškega napada na Poljsko, je iskala Sovjetska zveza, ne pa nacisti.**

— **Cena Moskve je bila tajna razdelitev Evrope v nacistično in sovjetsko področje.**

— **Komunisti so dovršili uničenje Poljske ter še bolj pogoltno požrili baltska in romunska ozemlja, kot so pričakovali nacisti.**

— **Sovjeti so ponovno ploskali nemškim zavojevanjem na vzhodu in na zahodu.**

— **Moskva je bila celo pripravljena, da se pridruži »anti-kominternski« osi, če bi za to dobila primerno plačilo.**

— **Ker je bil Hitler zaprepaščen nad Stalinovo ceno, so Nemci, ne pa sovjeti, prelomili lepo prijateljstvo.**

Listine pa niso pokazale nečesa: da bi morebitni polom nacistične Nemčije zapustil v vzhodni Nemčiji praznino, ki ne bi samo omogočila, da bi Sovjetska zveza tam dosegla svoje prvotne smotre, ampak šla še daleč preko njih.

ZGODOVINSKE LISTINE

Izbor listin kaže skupno s časovno razporeditvijo dogodkov, ki so jih spremljali, naslednji potek:

14. MAREC 1939: **NACISTIČNA NEMČIJA ZASEDE ČEŠKO-MORAVSKO IN SLOVAŠKO IN S TEM ZAKLJUČI UNICENJE ČEŠKOSLOVAŠKE, KI SE JE PRICELO V MONAKOVEM.**

Memorandum barona Ernsta von Weizsaeckerja, državnega tajnika v nemškem zunanjem ministristvu (17. april 1939):

Sovjetski veleposlanik Aleksej Merekalov je izjavil približno naslednje: Sovjetska politika se je vedno držala ravne črte. Ideološke razlike v mnenjih... ne kažejo na nikako zapreko, kar se tiče Nemčije... Sovjetska zveza ne vidi nikakega razloga, zakaj z nami ne bi živela v rednih odnosih. Iz dobrih odnosov pa bi se postopoma utegnili razviti vedno boljši odnosi.

Memorandum dr. Ernsta Woermanna, državnega podtajnika nemškega zunanjega ministrstva (15. junij 1939):

Zglasil se je bolgarski poslanik in zaupno poročal, da mu je sovjetski odpravnik v Berlinu Georgej Astakov zaupal naslednje: Sovjetska zveza oklevajoče ocenjuje trenutni svetovni položaj. Okleva med tremi možnostmi, namreč sklenitvijo pogodbe z Anglijo in Francijo, nadaljnjim zavlačevanjem pogodbenih pogajanj ter zblizanjem z Nemčijo. Ta zadnja možnost, s katero pa ideološki pomisleki nikakor ne morejo biti povezani, je še najbližja željam Sovjetske zveze... Če bi Nemčija izjavila, da ne bo napadla Sovjetske zveze ali pa da bo z njo sklenila nenapadalo pogodbo, bi se Sovjetska zveza verjetno vzdržala sklenitve pogodbe z Anglijo.

Nujna tajna brzojavka grofa Friedricha W. von Schulenburga, nemškega veleposlanika v Moskvi (29. junij 1939):

Poudaril sem Molotovu, da bi pozdravil normalizacijo odnosov med Nemčijo in Sovjetsko zvezo... Molotov je odgovoril... da stremi zunanja politika sovjetske vlade v soglasju z izjavami njenih voditeljev za gojitvijo dobrih odnosov z vsemi državami, kar se jasno nanaša — pod pogojem vzajemnosti seveda — tudi na Nemčijo.

Izredno nujna brzojavka nemškega zunanjega ministra (14. avgust 1939):

Prosim, da osebno obiščete gospoda Molotova in mu sporočite naslednje: Edini razlog, zakaj sta si Nemčija in Z.S.S.R. v preteklih letih druga drugi stali nasproti v dveh ločenih in sovražnih taborih, so bile ideološke razlike med narodno-socialistično Nemčijo in Sovjetsko zvezo. Zdi se pa, da kaže razvoj v zadnjem času, da razlikujoča se svetovna razvoja ne preprečujeta pametnih odnosov med dvema državama in vzpostavitve sodelovanja nove in prijateljske vrste...

Beograjsko znamenje

Na zidu neke dvorane v beograjski bolnici visi Kristusovo razpelo. Ze od nekaj stoji tam v utehu in nado bolnikom. Koliko vzdihov, koliko vročih solza in skrušenih molitev je bilo poslanih simbolu trpljenja za dobrobit drugih, tej največji žrtvi božje ljubezni. Nešteto sovražnikov je skozi to mučeniško mesto, mnogo rušenja in opustošenje je doživelo.

Toda križ stoji nedotaknjen. Za nemško okupacijo je prišla komunistična. V bolnici so se naselili oni, ki ne verujejo v Boga, ki so v Moskvi zgradili spomenik Judežu, s pretečo pestjo naperjeno proti Bogu. Toda, tudi oni so pustili križ.

Nasproti razpelu je nedavno ležala neka intelektualka, članica komunistične partije, borka iz gozda. Ideologija mržnje in rušenja, kakor tudi težki življenjski po-

goji, ki jih je revolucija zadala so izbrisali v njej zadnjo sled ženskosti — ona je pravi tip revolucionarke.

Pričakuje otroka, še par dni, pa bo tudi ona postala mati. Slučajna mati? Ali pa se je v njej v danem trenutku prebudila želja, buržujska potreba po družini? — Ali pa je morda hotela prispevati k industrializaciji države še enega proletarca.

Kdo ve, kdo bi mogel prodreti v skrivnostne omračene duše, ki je utonila v fatalizmu revolucije. Bodoča mati pokliče bolniško sestro ter zahteva, da odstrani križ.

»Odstrani to tovarišica. Nočem videti ta znak suženjstva in reakcije, vrzi ga doli, ne morem ga gledati.«

»Toda tovarišica, ta križ stoji od vedno tu, to je navada in še

nihče ni zahteval, da bi ga odstranili.«

»Odstrani ga, kot Ti ukazujem, nočem, da moje dete zagleda — ko pride na svet — kot prvo stvar — križ.«

Bolničarke niso hotele sneti križa. Mlada mati jih je psovala, kričala in pretila. Poklicala je dežurnega zdravnika in zahtevala od njega, da ga sname. Odklonil je izgovarjajoč se, da ga želijo imeti mnogi bolniki v utehu. Poklicala je primarija ter mu ponovila zahtevo in prav tako upravnika bolnice, ali nihče ni hotel sneti menja križa, katerega že leta in leta gledajo in tudi vanj verujejo.

Razjarjena je pričakovala trenutka težkih bolečin a tudi naj srečnejših za vsako mater. Dala je svetu novo bitje.

Toda, namesto blaženega smehljaja, s katerim vsaka mati, izmučena od bolečin, sprejme prvi jok novega življenja, je ona s satanski in odurnim glasom ukazala

ginekologu:

»Tovariš, odstrani ta križ, nočem, da mi ga dete vidi.«

»Nič ne skrbi tovarišica« je odgovoril ginekolog z drhtečim glasom — »Tvoje dete ne more videti križa...«

Mati komunistka je onemela od strahu, groza je prevzela vse tovariše in tovarišice v bolnici. Ne govoriyo o »slučaju« niti o »sugestiji«, temveč molčijo poraženi od sile, silnejše od nasilja.

Vrni med bolniki in osebjem se pobožno križajo in vpirajo svoje oči v rapelo in skesano molijo pred Križanim.

Malo, nedolžno dete se bo pokorilo za greh matere in družbe; iztezalo bo roke vse svoje življenje za miloščino in z belo označeno palico bo pričalo o veliki resnici, medtem, ko bo nad moskovskim spomenikom Judeža ter nad vsemi nasilniki vendar kraljeval Gospod.

G.

16. AVGUST 1939: NEMŠKE ZAHTEVE PO GDAN- SKU IN POLJSKEM KORIDORJU GROZE Z NEMŠKO-POLJSKO VOJNO.

Zelo nujna Schulenburgova tajna brzojavka
(16. avgust 1939):

Molotov izjavlja, da sovjetska vlada toplo pozdravlja nemško namero po izboljšanju odnošajev... Zanimalo ga je vprašanje, v koliko je nemška vlada naklonjena zamisli sklenitve nenapadne pogodbe s Sovjetsko zvezo, nadalje pa, če je nemška vlada pripravljena vplivati na Japonsko, da bi prišlo do izboljšanja sovjetsko-japonskih odnošajev... in če Nemčija razmišlja o možnosti skupnega zagotovila balt-skim državam.

Brzojavka Ribbentrop Schulenburgu
(16. avgust 1939):

Vprašanja, ki jih je iznesel gospod Molotov, so v skladu z nemškimi željami.

Zelo nujna Schulenburgova tajna brzojavka
(19. avgust 1939):

Osnutek sovjetske nenapadne pogodbe se glasi takole: ... Obe visoki pogodbeni stranki se obvezujeta, da se bosta vzajemno druga proti drugi vzdržali vsakega nasilnega dejanja in vsake napadne akcije kakršnega koli značaja, ali napada druga na drugo bodisi posamično ali skupno z drugimi silami... Pripis: Ta pogodba bo veljavna le v tem primeru, če bo istočasno podpisan tudi posebni protokol.

Zelo nujna brzojavka Adolfa Hitlerja Jožetu Stalinu
(20. avgust 1939):

Odkritosrčno pozdravljam podpis nove nemško-sovjetske trgovske pogodbe kot prvi korak ponovne ureditve nemško-sovjetskih odnošajev. Sklenitev pogodbe s Sovjetsko zvezo pomeni zame ustvaritev dolgoročne nemške politike. Nemčija se s tem vrača v politični tok, ki je bil v preteklih stoletjih dobrodejen za obe državi... Sprejemam osnutek nenapadne pogodbe, ki ga je predložil Vaš zunanji minister gospod Molotov.

Zelo nujna tajna brzojavka Stalina Hitlerju
(21. avgust 1939):

Pristanek nemške vlade na sklenitev nenapadne pogodbe nudi podlago za odstranitev politične napetosti in za upostavitve miru ter sodelovanja med našima državama. (Se nadaljuje)

Stanko Filipčič na zatožni klopi

Ker mu policija ni hotela izdati orožnega lista se je sam branil pred OZNO

V petek 30. januarja se je pred zavezniškimi vojaškimi sodiščem v Trstu vršila razprava proti članu »Slovenske demokratske zveze« Stanislavu Filipčiču, ki se je moral zagovarjati radi posesti dveh bomb. Stanislav Filipčič, ki ima ženo in enega otroka, se je zadnje dni decembra začasno zatekel k sestri na Bazovico. Službe nima, študirati ne more, zato si tu pa tam poišče kako ročno delo, n. pr. sekanje drv itd., da preživi sebe in družino. Njegovo odsotnost iz Trsta je izrazil njegov hišni gospodar, neki Brenna, in ga ovadil policiji, češ, da je izginil ne da bi plačal najemnine; in ker on rabi zase tudi tisto sobo, v kateri je Filipčič z družino spal, kahal in živel, je zahteval, naj policija vde-re v sobo in mu jo izroči. Policija je Brenni ustregla in proti predpisom zakona dala sobo odpreti in izvedla popis vsega blaga. Pri popisovanju predmetov in brskanju po sobi, je policija iztaknila dve ročni bombi in Filipčiča ovadila zavezniškemu sodišču.

Stanislav Filipčič se razprave ni prav nič bal, ker mu je razprava dala priliko, da je povedal in dokazal, zakaj je bombe hranil. Pod fašizmom je kot zaveden Slovenec bil večkrat zaprt. Med vojno je stopil v partizane in se s svojimi družinami nastopi odlikoval pri edincih, pri kateri je služil. Bil je tudi ranjen v nogi. Moral bi postati politikomisar, pa se ni hotel vpisati v komunistično partijo in je zato postal manj vreden in osumljen. Od takrat ga je partija stalno preganjala. Človek, ki ga Filipčič iz upravičenega razloga na razpravi ni hotel imenovati in ki je bil svoj čas strupen fašist, a je potem postal ravno tako krut komunist in član OZNE, ga je zasledoval in mu grozil s smrtjo.

Zgodilo se je, da so Filipčiča meseca septembra 1946 ugrabili in odvedli v Kozino, kjer so ga celih 48 ur držali nagega pod stopnicami neke stavbe, nato pa peljali v smrečje na smrt. Od treh spremljevalcev sta v smrečju na povlelje dva stopila v stran, tretji mu je pa velel, naj stopi naprej.

Ko je pa hotel sprožiti mitro nani, se k sreči naboj ni vnel, in Filipčič si je v smrtni nevarnosti rešil življenje s tem, da je začel spretno in divje bežati sem ter tja po smrečju. Ko je dosegel Morgano-vo črto, se je javil policiji v Sežani, povedal ves dogodek in to zadnji zapisnik tudi podpisal. — Toda OZNA ga ni pustila pri miru. Na vse načine ga je hotela dobiti v kremplje in likvidirati.

»Mj partizani — je izpovedal Filipčič na javni razpravi — smo se borili za svobodo. Vztrajali smo in trpeli! Žrtvovali smo vse mogoče, da smo skupno z Zaveznički dosegli zmago. Toda komunistem nas je bridko prevaral; na mesto svobode nam je plačal s terorjem in s stradanjem!« Ostro so zvenele Filipčičeve besede v razpravi dvorani. Filipčič je pripovedoval dalje in dokazal, z neizpodbitnim dokumentom, da ga je OZNA obsodila na smrt. Dokument je resnično sporočilo znane osebe, ne pa le nepodpisano pismo neznanca, kakor v zadregi trdi »Primorski dnevnik«. Ime tistega, ki je na dokumentu podpisan, je ostalo javnosti tajno, radi nevarnosti, v katero bi padel pred OZNO. Toda sodnik se je o resničnosti dokumenta osebno prepričal in vzel na zapisnik. — In ker se je proti Filipčiču začel zaganjati tudi njegov hišni gospodar Brenna, ki mu je ob raznih prilikah grozil z besedami: »Te bom dal ugonobiti«, je zaprosil za orožni list. Toda policija prošnji ni ugodila. Žuganje raznih hlapcev UAISA in ravnatelj komunističnega cirkusa, da bodo strli in uničili vse pripadnike Slovenske demokratske zveze, žuganja, ki jih je »Primorski dnevnik« zaporedoma ponatiskoval in ki niso ostala brez odmeva, če pomislimo na ugrabitev našega urednika Slavkote Uršiča, ta žuganja so, poleg drugih gori navedenih vzrokov privedla Filipčiča do odločitve, da zavaruje samega sebe in družino pred stalno pretečo nevarnostjo. Poiskal si je dve bombi in ju hranil doma, za vsak slučaj. Noč je namreč zaveznicu vseh roparjev in tudi komunistične OZNE. Nje-

gov branitelj dr. Sfilgij je na podlagi vseh procesualnih okoliščin in dokazov zahteval Filipčičovo oprostitev po členu 54 kazenskega zakonika. Sodnik pa je kljub temu prisodil Filipčiču dva najst mesecev zapora, na mesto treh let ali več, kolikor jih zakon pač predvideva. Sodnik pa je pri tem izjavil, da veruje vsem trditvam in dokazom, ugotavlja, da je njegovo življenje res v nevarnosti in mu prav iz teh razlogov prisodja tako nizko kazen ter mu daje možnost priziva.

Filipčič bo priziv gotovo vložil, saj ima pravico zahtevati popolno oprostitev po členu 54 kazenskega zakonika, potem ko je dokazal nujno potrebo, da se zavaruje pred nevarnostjo.

Jaksetiču (s tem odgovarjamo »Primorskemu dnevniku«) in vsem njegovim tovarišem, ki se od 1945. leta sem stalno vrstijo na zatožni klopi, se ni bilo in se ni treba braniti in zavarovati pred nikomur, ker jih nobeden ne zasleduje in ne spravlja v nevarnost.

Vesti s Tržaškega

Zabavni večer

Slov. hrv. akad. klub »Jadrane« je priredil v torek 3. t. m. zvečer za svoje člane in prijatelje zabavni večer, ki je potekel v prisrčni živahnosti. Predsednik g. akademik Vesel je ob začetku v toplih besedah pozdravil goste in jim želel vesel in nepozaben večer. Ja-dranski pevski zbor je zapel društveno himno in žel mnogo priznanja. Goriški kvintet je s svojim nastopom še povečal prijetno razpoloženje. Skratka: bil je lep, fleten večer. Najbolj razveseljivo pri vsem pa je, da si je »Jadrane«, ki je komaj stopil v življenje, pridobil že toliko prijateljev, da so bili prostori pretesni.

Žigisanje izkaznic

Ob koncu januarja so vsi policijski uradi ustavili žigisanje osebnih izkaznic razen urada v ulici Cologna, ki bo nadaljeval z žigisanjem med rednimi uradnimi urami, to je od 9 — 13 ure in od 16 — 20 ure. Ob nedeljah je urad zaprt.

»Prijateljski vlak«

Odbor za razdeljevanje živil, ki so prispela iz Amerike s »Prijateljskim vlakom«, je začel s pravico zavojev živil. Zavoje bodo začeli razdeljevati, kot predvidevajo v prvih dneh tega meseca. Darila bodo prejeli siromaki in brezposelni, ki imajo prednostne živilske izkaznice. Nadalje bodo prejeli darila otroci in starci v javnih zavodih. Odgovarjajoči delež živil bodo poslali v občine Devin, Repentabor, Milje, Dolina in Zgonik. Zavoji bodo vsebovali po 2 kg moke, 1 kg sladkorja, 500 gramov stročnic in 2 skatli zgoščenega mleka. Objavili so razdeljevanje živil po črkah živilskih nakaznic v dobi od 3. do 12. t. m.

Napredek požarne službe

Moderna požarna služba v Trstu je pred nedavnim objavila nekaj novih izboljšanj svojega ustroja. Pred nedavnim so namestili na dveh požarnih avtomobilih radijske oddajne in sprejemne naprave, ki so v stalni zvezi z osrednjo postajo. Tako morejo sredstva požarne službe vedno odgovorjati neposredno na vsak poziv, iz katerega koli kraja anglo-ameriškega področja na Svobodnem tržaškem področju.

Zaposlenost na področju

Po objavljenih podatkih je bilo 1. decembra prelet leta zaposlenih pri javnih delih na področju 7.750 oseb dnevno, in javnih uradih pa je bilo zaposlenih 21.000 nameščencev. V uradu za javna dela preučujejo 280 načrtov za javna dela, ki predvidevajo izdatke 4 milijard in 750 milijonov lir. Ob istem času je bilo na področju 22.000 brezposelnih.

Teror nad trgovci

Komunistični agenti so pretekli teden prisilili nekaj desetnih trgovcev pri Sv. Jakobu, da so zaprli trgovine, da bi tako protestirali, ker policija še ni izpraznila prostorov krožka »Rinaldia«. Istega dne popoldne se je zbrala skupina kakšnih 400 oseb na trgu Unità, da bi vprizorili nedovoljeno demonstracijo. Ob obeh prilikah je nastopila policija, ki je brez iniciativno postavila red. Zastopstvo petih članov je obiskalo polk-

Gardnerja in mu predložilo zadevo po izpraznitvi kulturnega krožka »Rinaldia«, češ da je to edini pripraven prostor za kulturni krožek pri sv. Jakobu. Polk. Gardner je izjavil, da bo njihovo prošnjo predložil pristojnim oblastem.

Odgovor »tovarišu« Jelinčiču

»Tovariš« Jelinčič se je oglašil v »Ljudskem tedniku« od 29. januarja z namenom, da odgovori tretji številki »Demokracije« in se opraviči pred partijo. Pa se tako slabo pere, da si ne more izbrisati »starih« grehov niti s potvarjanjem zgodovine. Vi, »tovariš« Jelinčič, ste bili fanatično protikomunistično usmerjen vse do leta 1944 in niste za nobeno ceno dovolil sploh niti misliti na »oktobrsko revolucijo«, kaj pa še »prekvasiti takratno mladino« v njenem duhu! Vi ste bili, »tovariš« Jelinčič, največji zagovornik takratnih »starih«, kakor »Vi imenujete tiste politične voditelje, ki se vam zdi, da jih partija ne more... Vi ste bili, »tovariš« Jelinčič, vselej in povsod vnet občudovalec Orjune in niste imeli s TIGROM prav nič opraviti. Dr. Klementa Juga in Koso-vela pa pustite pri miru in ne dramite jih iz večnega sna, ki nista svojega duha nikoli menjala, še manj pa ga prerodila v »duhu oktobrskere revolucije«, kakor ste to pozno storil Vi leta 1944., ko ste si dal čbri četniško brado in dal na glavo titovsko. Vi ne spadate več v vrsto narodnih mož.

Drugi zmožnosti pa danes nimate, kot obujati spomine iz preteklosti in jih potvarjati po komunistični taktiki.

Tvega smrt za nakup živil

Razmere v jugoslovanskem področju Svobodnega tržaškega ozemlja nam slikajo najlepše pogosta tajna prekoračenja razmejitevne črte. Tako je preteklo soboto zjutraj starejša ženska skušala prekoračiti neopazeno mejo, pri čemer pa jo je opazila t. zv. narodna zaščita, ki je oddala proti njej sedem strel, vendar pa je ni zadela. Ženi se je posrečilo zateči se na anglo-ameriško področje, kamor je hotela priti, da si nakupi nujno potrebnih živil tudi za ceno, da pri tem izgubi življenje. Tudi na drugih mestih se opazuje vedno pogostejše prebivalce jugoslovanskega področja, ki izkoriščajo vsako priliko, dovoljeno in nedovoljeno, da prihajajo v Trst, da se najejo in odnesejo s seboj še kakšno zalogo za prihodnje dni. Jugoslavija je bila nekoč bogata država, ki je izvažala predvsem hrano, danes pa vidimo, da njeno prebivalstvo glada.

Ameriške podpore za socialne ustanove

Med ostalimi podporami socialnim ustanovam, o katerih smo že poročali, je tudi vodja ameriškega odposlanstva Stanley Sommer navedel, da so določili otroški bolnišnici »Burlo Garofolo« podporno v znesku 15.939.000 lir za

kritje primanjkljaja v letu 1947 in za prvih šest mesecev tekočega leta. Omenjeni bolnišnici so določili poleg tega še darilo 200.000 lir za nakup bolniških potrebščin. Poleg tega bo ameriško odposlanstvo podarilo v sklad za zimsko pomoč 1.300.000 lir, znesek pa bo služil za kritje upravnih stroškov in za vzdrževanje osrednjega sedeža organizacije za zimsko pomoč. Iz zalog ostankov vojaškega materiala vojske Združenih držav so kupili rabljena oblačila v vrednosti 616.424 lir, ki so jih izročili podpornemu odboru ameriških

žen za razdelitev med potrebne osebe ozemlja.

Razstava slik v ameriški čitalnici

Nova fotografska razstava v dvorani zavezniške čitalnice v ulici Trento št. 2 obsega poglede na nekatera ameriška mesta ter šteje 100 slik. Razstava je odprta med uradnimi urami čitalnice od 10 do 13 ure in od 16 do 21 ure. Čitalnica je na razpolago tržaški javnosti, razpolaga s knjigami, revijami in časopisi.

Vesti z Goriškega

Ljudske šole za odrasle

Goriško šolsko skrbništvo sporoča, da se bodo ustanovile posebne slovenske in italijanske ljudske šole, na katerih bodo lahko poučevali vsi, ki imajo učiteljsko diplomu ali pa kak doktorat. Prosilci pa morajo poleg tega študijskega naslova predložiti k prošnji tudi sledeče listine:

- potrdilo, da bivajo (residenza) v goriški pokrajini;
- družinski list;
- spričevalo o morebitnem položaju vojnega oškodovanca;
- potrdilo o morebitni službi, ki jo je kdo vršil na večernih šolah ali ob praznikih za odrasle (tudi v zaporih, v vojašnicah itd.).

Le in samo z izpiti, ki se bodo vršili ob zaključku tečajev te izredne ljudske šole, ki je namenjena odraslim, bo možno doseči spričevalo, ki ga predvideva čl. 192 enotnega zakona od 5. 2. 1928 št. 577.

Te šole, ki jih ustanavlja ministrstvo prosvete, veljajo samo za goriško pokrajino in imajo namen dopolniti izobrazbo mladine in pobijati brezposelnost intelektualcev.

Smrt dobre matere

Po daljšem bolehanju je v visoki starosti 87 let mirno v Gospodu zaspala gospa Marija Gregorc, mati stolnega kanonika msgr.ja Srečka Gregorca. Rodila se je v Mengšu na Gorenjskem in je lepo vzgojila 6 sinov in 6 hčerk. Naj se spočije v Bogu, preostalim iskreno sožalje.

Blago za obleke po nizkih cenah

Goriški pokrajinski urad za mednarodno pomoč sporoča, da je še vedno možno zaprositi pri pristojnih občinskih odborih izkaznico za nakup manufakturnega blaga UNRRA. Z izkaznico je možno kupiti volnene in bombažaste izdelke (30 točk) in obutev po točkah, ki bodo še določene.

Prodaja nekaterih volnenih izdelkov se bo pričela v kratkem, zato se mora vsakdo, ki je dobil izkaznico, vpisati v trgovinah, ki so za to blago določene. Vse tako blago je stoodstotno iz čiste volne in se bo prodajalo po zelo nizkih cenah: blago za ženske obleke in suknje od 300 do 800, 1.200 in 1.500 lir meter; blago za moške obleke in suknje od 800 do 1.500, 1.700, 1.800, 2.500, 2.600, 2.700 lir meter. Volnene plajte za dva prostora po 1.300 lir, avstralska volna po 250 lir 100 gr; in druga volna po 180 lir 100 gr. Kdor si ne nabavi izkaznice o pravem času, je ne bo mogel dobiti več.

Odgovorni urednik: Janko Smiče
Tiska tiskarna Budin v Gorici.

Rubije pri Sovodnjah

Ko prideš čez vipavski most od goriške strani, zagledaš na desni strani lepo palačo. To je vila tovariša Jankota, ki je zdaj na počitnicah onstran meje s svojim sinom, oficirjem in poslanecem. Kakšen milijoneček bo vredna, ti povejo domačini. Nekateri hočejo reči, da je bil tovariš velik funkcionar, drugi pa mislijo, da je bila vojna odškodnina preteklih zaveznikov tako velika, da je napravila iz male štalice tako lepo stavbo. Mi vemo le to: Blagor možu, ki zna oprati črno srajco in jo zamenjati z rdečo! Kdor zna, pa zna!

Rabelj

Rudniški delavci, ki prihajajo iz Jugoslavije in se tja vračajo ob sobotah, prejema tu v Italiji hrano, stanovanje in plačo v li rah. Ko plačo dobijo, morajo naresti ves denar v zalpki »tovarišem« komunistom v Jugoslavijo, ki jim lire vzamejo in vrnejo po en dinar za vsakih šest lir in pol. Res lepo in pošteno ravnanje z delavci od strani komunistov, ki pravijo, da delavce ščitijo. Posrebno če pomislimo, da gre dinar na črni borzi po 1 liro in pol. — Sramota!

Duhovnik ustreljen

Beograjski komunistični list »Politika« je priobčil vest, da je bil obsojen na smrt in ustreljen srbski — pravoslavni duhovnik Todor Tripunović. Z njim vred je bila ustreljena tudi kmetica Stana Ristić. Ostali iz skupine v kateri je tudi 5 žen, so bili obsojeni na daljšo robijo in prisilno delo.

Ta skupina borcev za svobodo pod vodstvom narodnega duhovnika je bila obtožena, da je vodila nad dve leti tajno organizacijo za podpiranje hajdukov v gozdu, ki se bore za zrušitev obstoječega komunističnega režima.

Imenovani svobodoljubni svečenik je odhajal mnogokrat v šumo na sestanke borcev za svobodo, jih bodril ter jim dajal uteho v njihovem trpljenju. Pri srbskem narodu je še iz dobe borb proti Turkom utrjeno pravilo, da je svečenik prvi, ki gre v borbo za narod oziroma, da je na čelu vsakemu narodnemu pokretu. Ta tradicija obstoja še danes.

Gornji proces postavlja se enkrat na laž izjavo ministra OZNE, da je odpor v šumah zlomljen.

Pred kratkim je ista »Politika« prinesla vest, da je sodišče v Bosni izreklo tri smrtne obsodbe proti članom neke organizacije, ki je leto in dan podpirala »šumsko bando, ki je ubijala nedolžno prebivalstvo.«

Listnica uredništva

Prejeli smo dopis S. D. A. s Kopersčine in ga bomo priobčili.

Prispevki za tiskovni sklad »Demokracije«

N. N., Gabrije 105; mesečni prispevek P. I. 50; trije begunci iz cone »B« v prospek »Demokracije« 1000, 300, 400, skupaj 1700; N. N., da bi »Demokracija« dobro uspevala 10.000; prijatelj iz Trsta 1015; krožek prijatelj iz T. mesečni prispevek: 300, 300, 500, 300, 300, 500, 200, 100, 500, = 3000; ljublj. begunec 500; tolm. begunec 500 lir. Drugo prihodnjik.

Vsem iskrena hvala!